Rapporten All-Archeo bvba 1198

Archeologienota met beperkte samenstelling
Evergem – Droogte

Jelke Van Buggenhout

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Jelke Van Buggenhout

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/68

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Verslag resultaten bureauonderzoek 5
2.1 Administratieve gegevens 5
2.2 Archeologische voorkennis 7
2.3 Onderzoeksopdracht 12
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden 12
2.3.2 Beschrijving geplande werken 12
2.3.3 Werkwijze 14
2.4 Assessmentrapport 15
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied 15
2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese 16
2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 16
3 Samenvatting 17
4 Bibliografie 18
4.1 Publicaties 18
4.2 Websites 18
5 Bijlagen 19
5.1 Archeologische periodes 19

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,[1] zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.[2]

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

Omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn, betreft het een archeologienota met beperkte samenstelling.

[1] https://geo.onroerenderfgoed.be
[2] https://geo.onroerenderfgoed.be

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2021C454

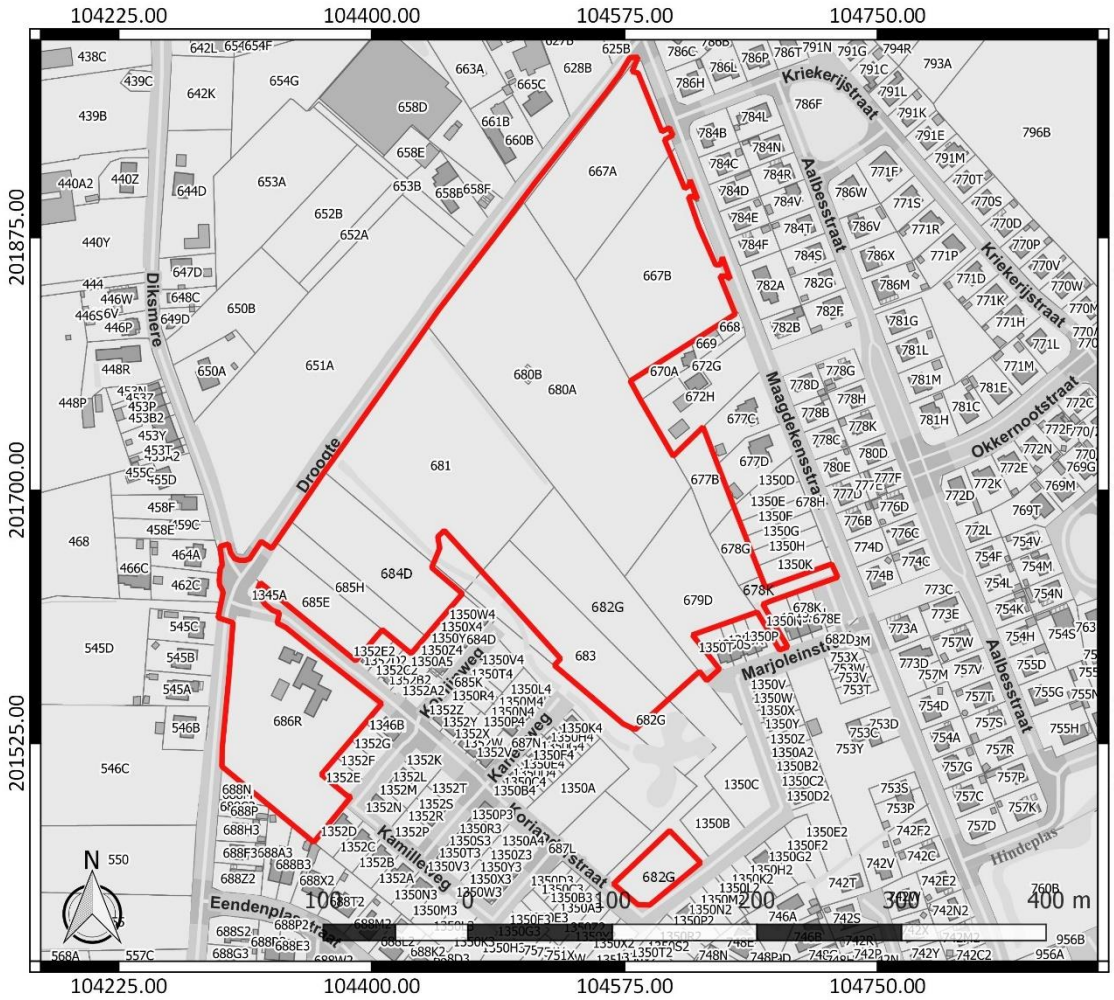
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Evergem, Evergem, Droogte en Maagdekensstraat, Droogte

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 104293.76, 201413.12
- 104722.49, 201999.84

Kadastraal plan:

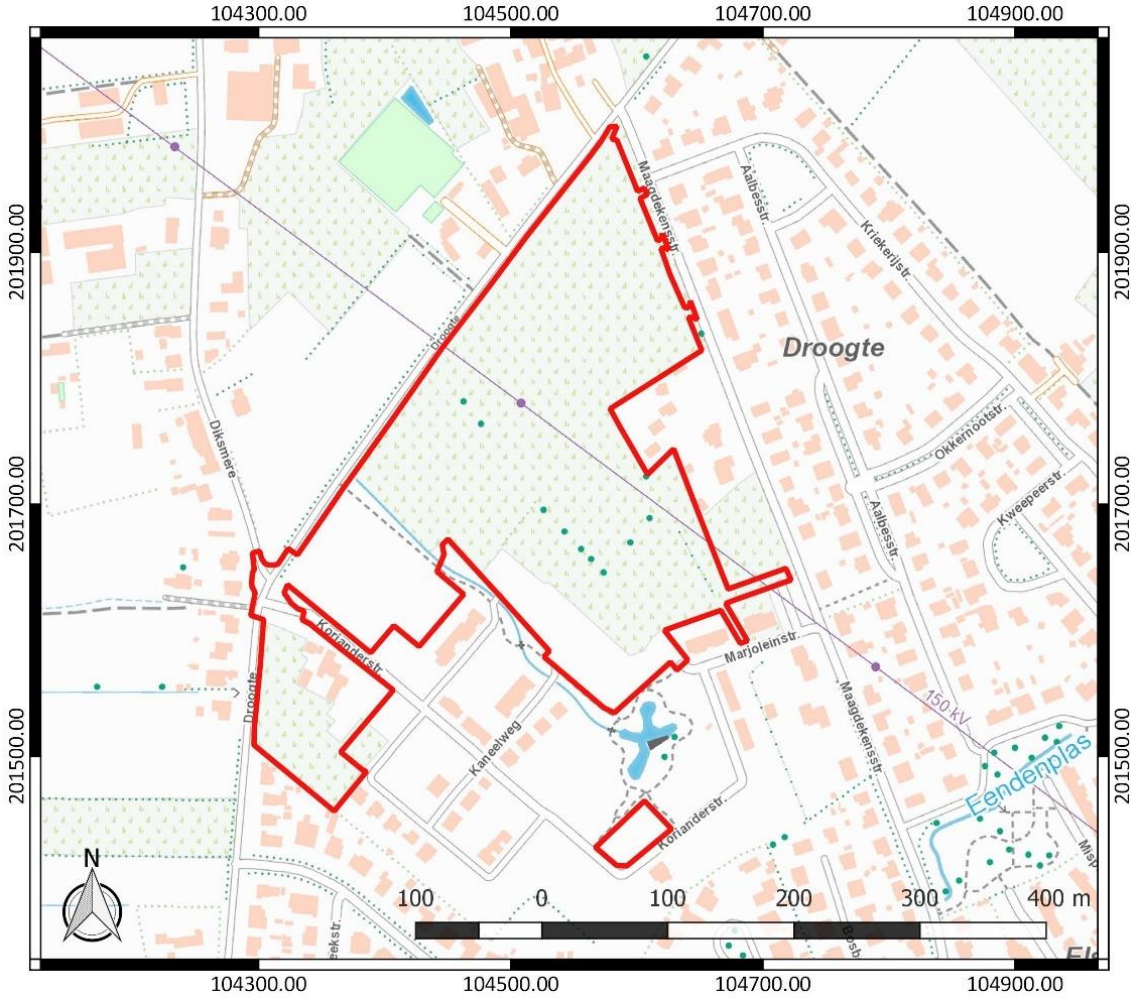

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Evergem, Afdeling 1, sectie C, nummers 667A, 667B, 677B, 678G, 678K, 679D, 680A, 680B, 681, 682G (partim), 683 (partim), 684D, 685E, 685H, 686R en openbaar domein

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 92.928 m²

Topografische kaart:

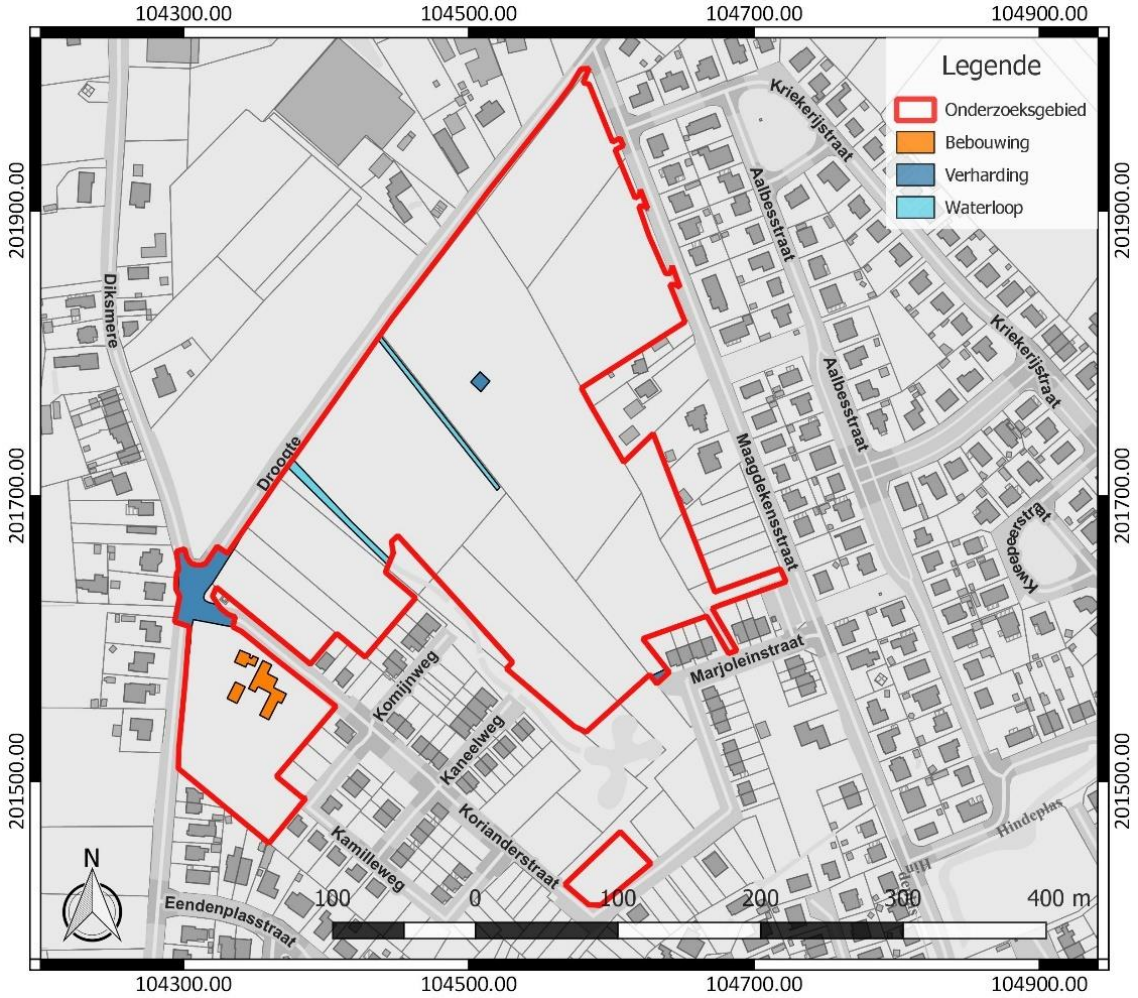

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.dov.vlaanderen.be)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 07/04/2021 – 21/04/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, proefsleuvenonderzoek, opgraving, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: er zijn gebouwen, verhardingen en waterlopen en/of grachten aanwezig binnen het onderzoeksgebied (Figuur 3). Bovendien werden binnen het onderzoeksgebied al een proefsleuvenonderzoek en archeologische opgraving uitgevoerd in het verleden (zie 2.2).

Figuur 3: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

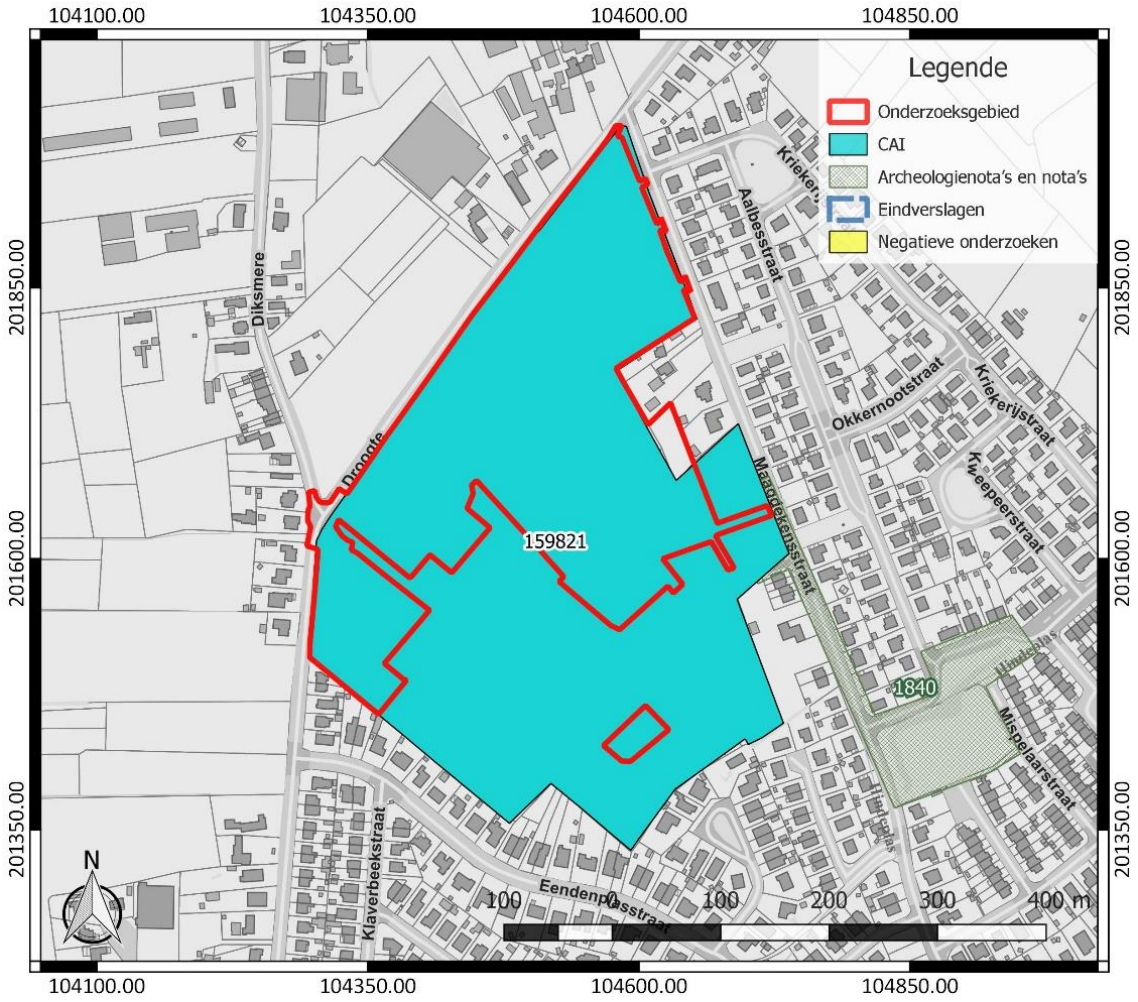
2.2 Archeologische voorkennis

In het verleden werden reeds een proefsleuvenonderzoek (projectcode 2012/011)[3] en een archeologische opgraving (projectcode 2015/495)[4] uitgevoerd binnen het onderzoeksgebied. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats binnen het volledige onderzoeksgebied (Figuur 4: CAI ID 159821), terwijl de opgraving een oppervlakte van ca. 8500 m² binnen het westelijk deel van het terrein besloeg (Figuur 5).

Het vooronderzoek wees uit dat er sporen uit de middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd aanwezig waren binnen het onderzoeksgebied (Figuur 6). In het noordwesten van het terrein werd een circulaire greppelstructuur als een middeleeuwse rosmolen geïnterpreteerd. Uit dezelfde periode stammen enkele greppels en karrensporen. De aangetroffen sporen die in de nieuwe tot nieuwste tijd gedateerd worden, betreffen paalsporen, kuilen, greppels en ploegsporen. In het zuiden van het terrein werden bovendien nog paalsporen en greppels met een onbepaalde datering aangetroffen. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werd een zone in het zuidwesten geadviseerd voor een archeologische opgraving.[5]

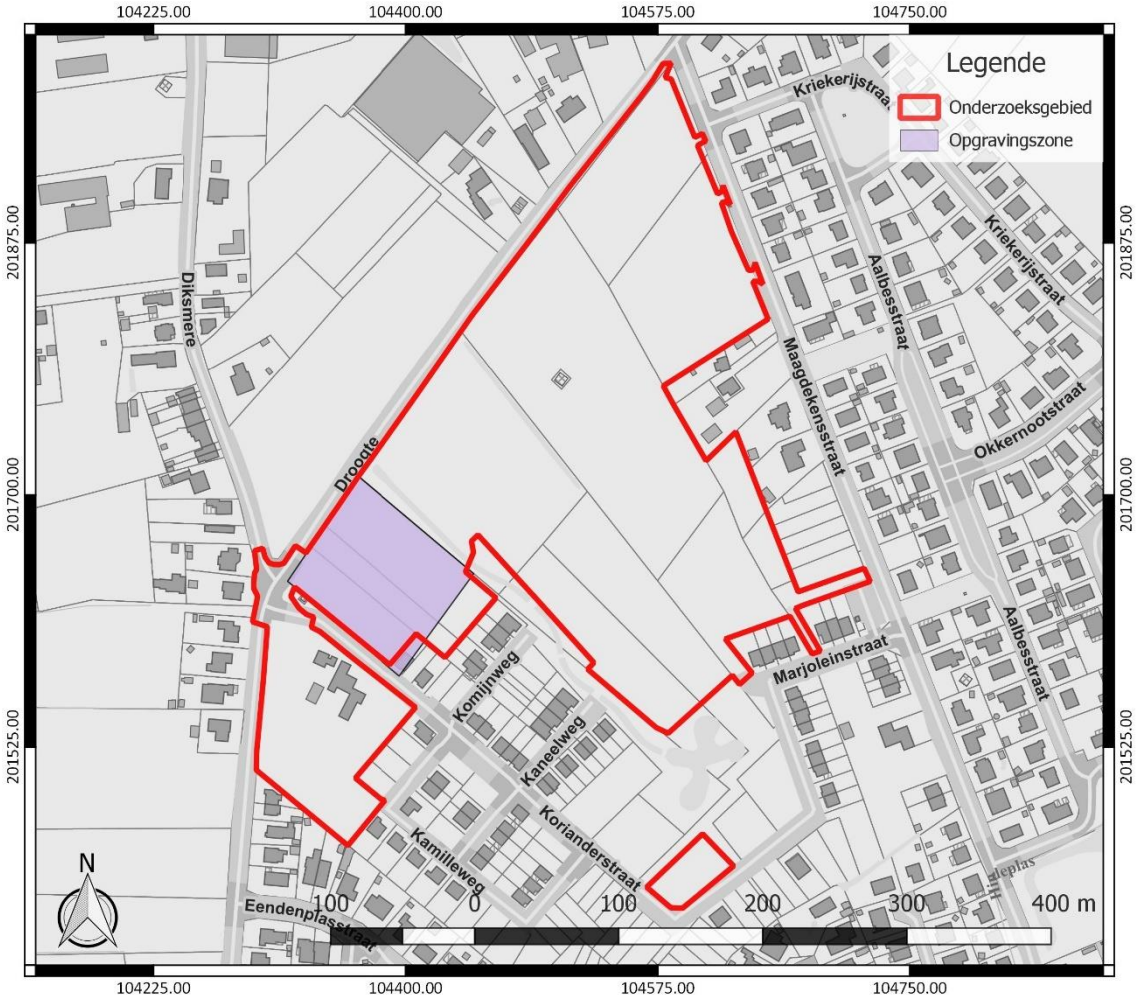
[3] Derieuw *et al.* 2012
[4] Lauwers 2015
[5] Derieuw *et al.* 2012, 27-28/31

De vlakdekkende opgraving vond uiteindelijk plaats in het westen van het terrein en had een oppervlakte van ca. 8500 m² (Figuur 7). De circulaire structuur die bij de proefsleuven als de uitgesleten tred van een middeleeuwse rosmolen werd geïnterpreteerd, leek bij de opgraving ouder te zijn. Dit werd gesuggereerd door de podzolisatie van de greppelvulling, wat een zekere ouderdom impliceert. In de vulling bevond zich echter geen materiaal dat (natuurwetenschappelijk) gedateerd kon worden. Door de podzolisatieverschijnselen in de vulling, werd echter uitgegaan van een datering in de metaaltijden. Hierdoor en op basis van gekende parallellen werd met enige voorzichtigheid de greppel geïnterpreteerd als een kringgreppel die een mogelijk (verdwenen) lage grafheuvel met urnenbijzetting omgaf. De rest van de sporen betreffen voornamelijk greppels en ploegsporen die in verband werden gebracht met (laat)middeleeuwse agrarische activiteiten en wellicht ook bewoning. De bewoning werd voornamelijk verondersteld op basis van het aangetroffen huiselijk aardewerk uit de 13de tot vroege 14de eeuw. Mogelijk bevond de bewoning zich net buiten of binnen het onderzoeksgebied maar was deze archeologisch onzichtbaar. Bovendien betreft een 'gracht' mogelijk een serie rootkuilen die kadert in de productie van vlas.[6]

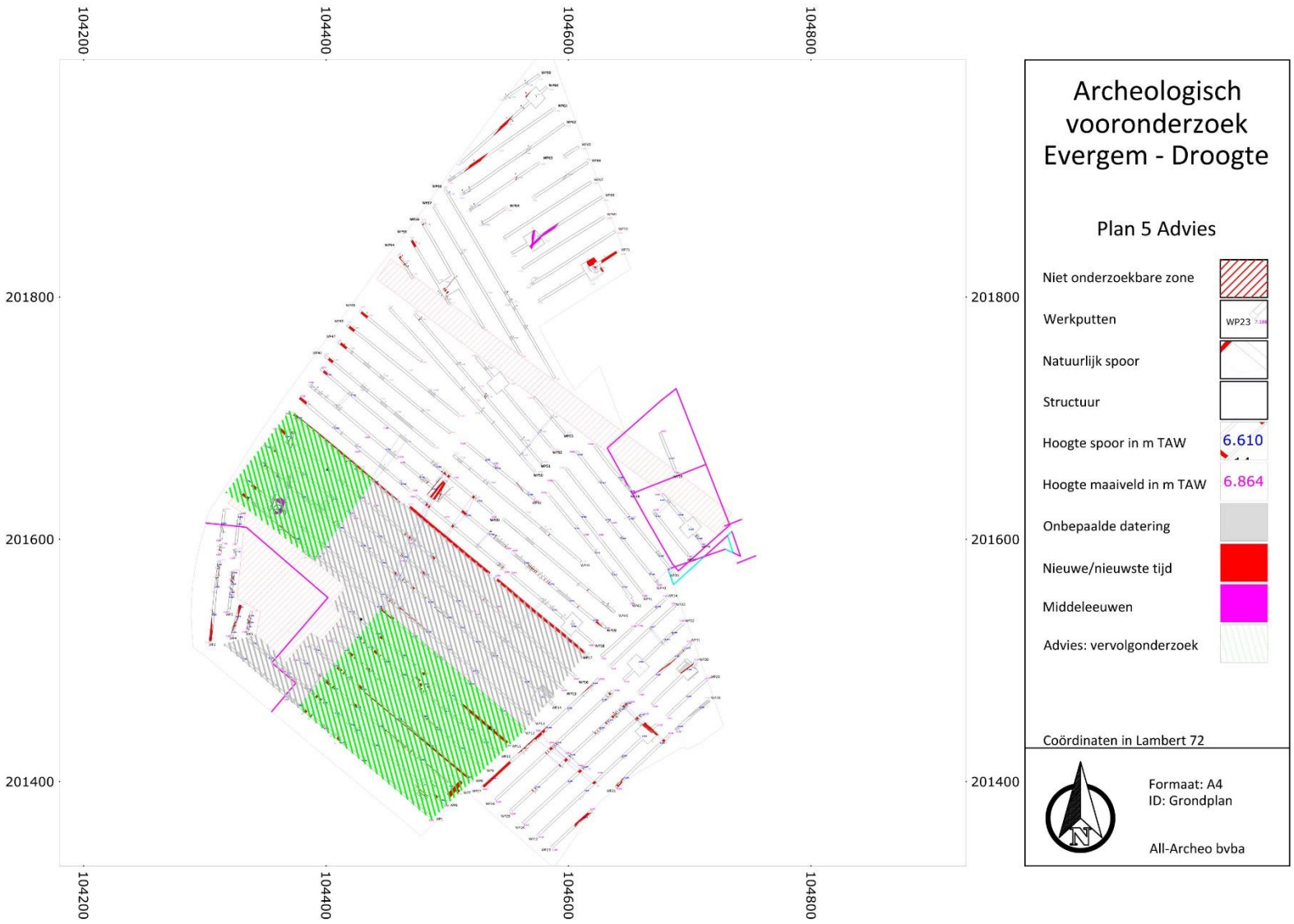

Figuur 4: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied en het uitgevoerd proefsleuvenonderzoek (CAI ID 159821) (https://geo.onroerenderfgoed.be/), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

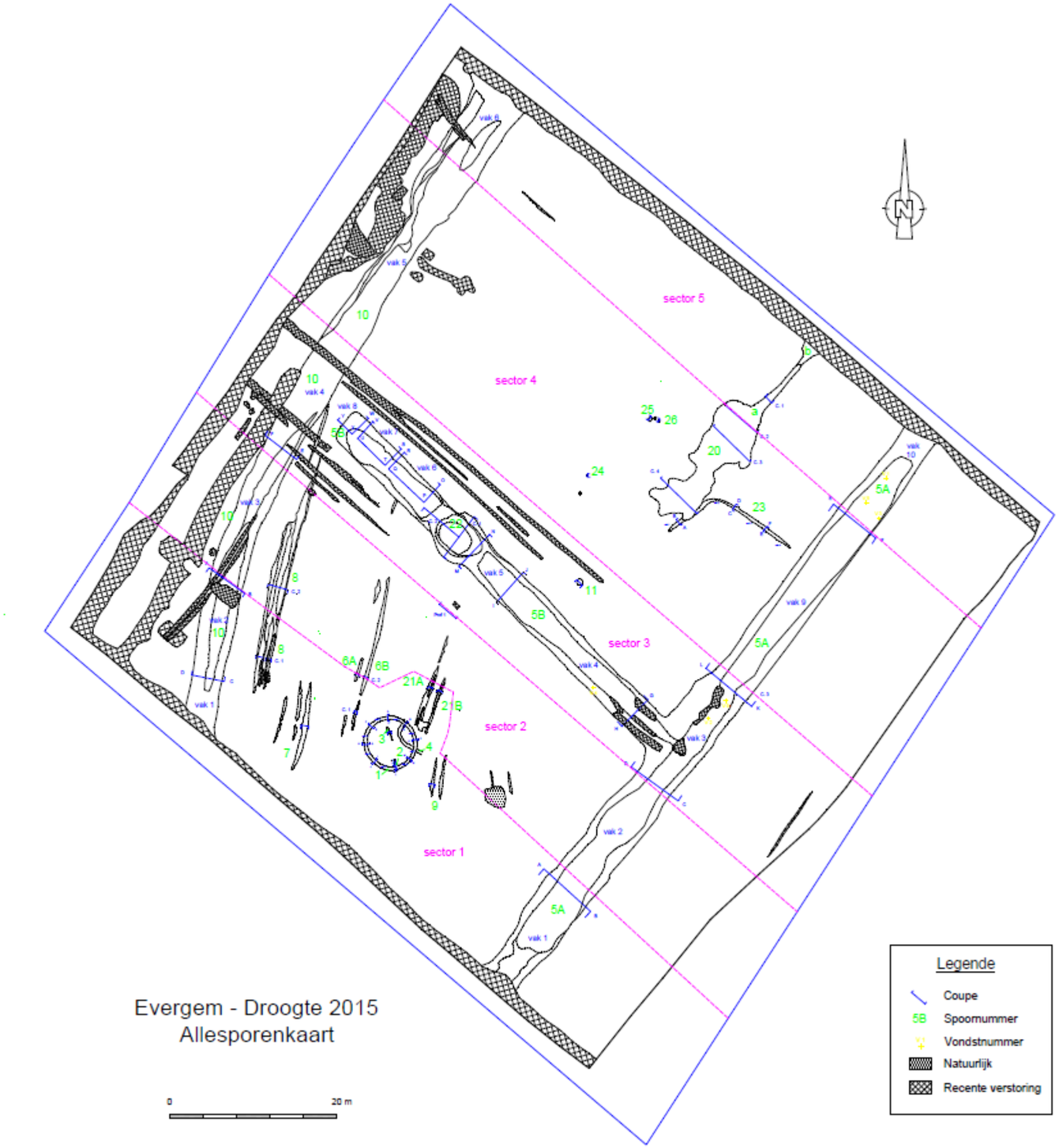
[6] Lauwers 2015, 17/35

Figuur 5: Opgegraven zone binnen het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 6: Werkputtenplan Evergem - Droogte (Derieuw *et al.* 2012, 32 fig.29)

Figuur 7: Allesporenkaart opgraving Evergem – Droogte 2015 (Lauwers 2015, bijlage)

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksgebied werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, waarbij 179 woningen met 210 woonunits worden gecreëerd (Figuur 8), waarvan 177 loten voor residentiële woningbouw en 2 loten voor meergezinswoningen (33 appartementen). Bovendien worden nog twee appartementsblokken met in totaal 33 appartementen gebouwd. Deze worden voorzien van een ondergrondse parking. Verder worden nog wegenis en parkeerplaatsen aangelegd die de wooneenheden ontsluiten. Op het kruispunt van Droogte met Diksmere wordt een rotonde voorzien om het extra verkeer vlotter te laten verlopen. Parallel met de verkavelingsgrens en Droogte wordt ook een fietspad gerealiseerd.

Figuur 8: Inplantingsplan

2.3.3 Werkwijze

Een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld omdat de confrontatie tussen de toekomstige werken en een beperkt aantal doorslaggevende aspecten van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat geen verdere maatregelen nodig zijn.[7]

Deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt opgesteld met betrekking tot werkzaamheden op een terrein waar reeds archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden (zie 2.2). Hierdoor is het aanwezige archeologisch erfgoed van het onderzoeksgebied reeds onderzocht. Het assessmentrapport blijft daarom beperkt tot het doorslaggevende aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.

[7] Code van Goede Praktijk 4.0, 108

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten noordoosten van het centrum van Evergem, op een kleine afstand ervan. Het terrein bevindt zich tussen de Droogte in het noordwesten, de Maagdekensstraat in het noordoosten en de Koriander straat in het zuiden (Figuur 9). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woonuitbreidingsgebied. De bouwplaats situeert zich binnen de grenzen van het gemeentelijk RUP Droogte-Maagedekensstraat – zone voor randstedelijk wonen, zone voor openbaar domein en zone voor openbaar groen.

Figuur 9: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.geopunt.be/kaart)

2.4.2 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het terrein werd in het verleden reeds archeologisch onderzocht door middel van een proefsleuvenonderzoek en een vlakdekkende opgraving. Hierdoor is het archeologisch potentieel van het terrein reeds gevaloriseerd en moet geen bijkomend archeologisch onderzoek meer plaatsvinden.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De verstoringsdieptes hiervan variëren. Aangezien het terrein reeds archeologisch onderzocht werd, wordt het bodemarchief echter niet verder bedreigd.

2.4.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Het archeologisch potentieel van het terrein is reeds gekend. Er hebben in het verleden al een proefsleuvenonderzoek en vlakdekkende opgraving plaatsgevonden binnen het onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel van het terrein werd hierdoor reeds voldoende onderzocht. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

3 Samenvatting

Na het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt geen verder archeologisch vooronderzoek nodig. Het archeologisch potentieel van het terrein is reeds gekend en gevaloriseerd aan de hand van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Derieuw, M./J. Bruggeman/N. Reyns, 2012: Archeologisch vooronderzoek Evergem – Droogte, Bornem (*Rapporten All-Archeo bvba* 069).

Lauwers, B, 2015: Vlakdekkende opgraving langsheen de Droogte te Evergem, Sint-Niklaas (*Rapporten van Erfpunt – cel Onderzoek* 74).

4.2 Websites

Cartesius (2021)
https://www.cartesius.be

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)
http://dov.vlaanderen.be

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)
https://geo.onroerenderfgoed.be/

Geopunt Vlaanderen (2021)
http://www.geopunt.be/

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)
https://inventaris.onroerenderfgoed.be

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)
https://www.onderzoeksbalans.be

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

